

5.6 Zaanstreek-Waterland

- De deelregio Zaanstreek-Waterland bestaat uit Zaanstreek (gemeenten Uitgeest, Wormerland en Zaanstad) en Waterland (gemeenten Edam-Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend en Waterland). Cijfermatig is Uitgeest onderdeel van de regio IJmond
- De regio kenmerkt zich door een relatief hoog mediaan vermogen van huishoudens en minder problematische schulden. Het aantal geregistreerde misdrijven is laag en de tevredenheid met het leven komt nagenoeg overeen met die van Nederland.
- Na krimp in 2023 kent de regio in 2024 weer voorzichtige groei van 0,2 procent. De sectoren Industrie, Groothandel, Bouwnijverheid, Zorg, Onroerend goed en Specialistische zakelijke diensten nemen een ongeveer gelijk deel van het gerealiseerde brp in de deelregio voor hun rekening.
- De regio kent een relatief lage werkloosheid en een groter aandeel aan basis- en mbo-opgeleiden. Er is sprake van een aanzienlijke pendelstroom naar Amsterdam en Amstelland-Meerlanden.

Tabel 1 Kerngegevens Zaanstreek-Waterland

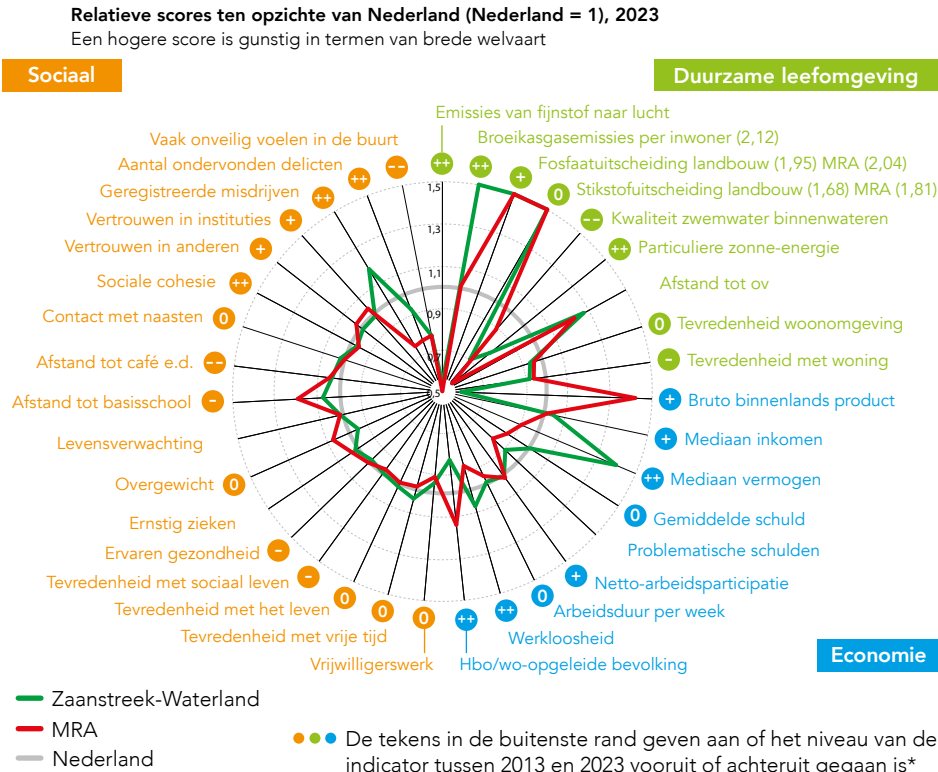
		2023		2019	2020	2021	2022	2023	2024
		aantal	aandeel in MRA in %	jaarlijkse groei in %					
Bruto regionaal product	mld euro	10,7	5,5	3,5	-6,0	5,1	3,2	-1,8	0,2
Arbeidsvolume (fte's)	x 1.000	112	7,8	3,4	-2,2	3,3	1,9	3,5	
Werkzame personen	x 1.000	145	8,6	2,5	0,0	-0,1	4,0	1,8	
Bevolking	x 1.000	347	13,2	0,7	0,5	0,2	0,9	1,2	0,8
Potentiële beroepsbevolking	x 1.000	257	12,8	0,4	0,8	0,0	0,0	1,2	0,8
Beroepsbevolking	x 1.000	196	12,8	1,6	-1,1	1,6	1,1	3,7	-0,5
Werkzame beroepsbevolking	x 1.000	188	12,8	2,3	-1,1	1,7	1,7	2,7	0,5
Beroepsbevolking naar opleiding	Regio	MRA							
Basisopgeleid	in %	22,9	19,2						
Mbo-opgeleid	in %	42,7	32,5						
Hbo/wo-opgeleid	in %	34,4	48,3						
				aandeel in %					
Bruto-participatiegraad	in %	76,3	76,7	73,8	72,4	73,6	74,4	76,3	75,3
Werkloosheid	in %	3,1	4,0	3,8	3,8	3,7	3,2	3,1	3,1

Bron: CBS (bewerking TNO/SEO Economisch Onderzoek)

Brede welvaart in Zaanstreek-Waterland

Ten opzichte van de MRA kenmerkt de regio Zaanstreek-Waterland zich door een hoog mediaan vermogen van huishoudens, minder problematische schulden en een lage werkloosheid. Ook het aantal geregistreerde misdrijven is laag, evenals de emissie van broeikasgas per inwoner. Net als in andere regio's met een hoge netto uitgaande pendelstroom is het brp per inwoner relatief laag. Het inkomen wordt immers voor een groot deel buiten de eigen regio verdiend. Het mediane besteedbare inkomen is overeenkomstig het MRA-gemiddelde. Net

Figuur 1 Brede welvaart in Zaanstreek-Waterland

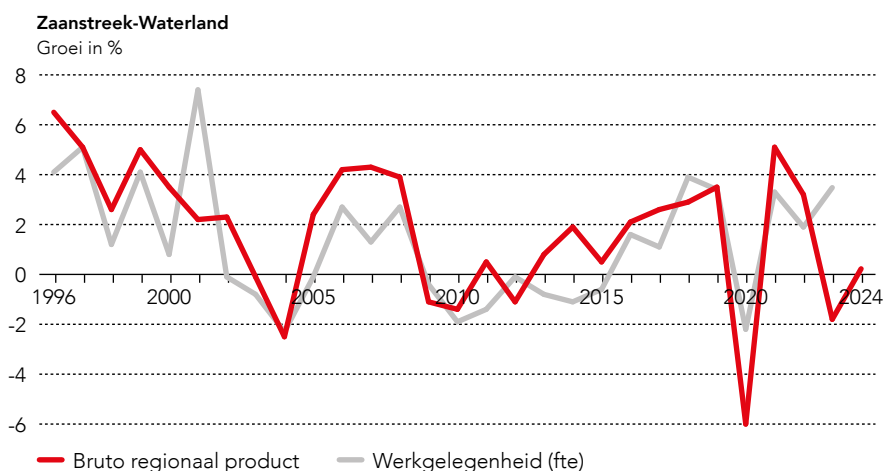
* -- achteruitgang groter dan 1,5 procent; - achteruitgang tussen 0,5 en 1,5 procent; 0 verandering tussen -0,5 en +0,5 procent; + vooruitgang tussen 0,5 en 1,5 procent; ++ vooruitgang groter dan 1,5 procent
NB Wanneer de score onder de 0,5 of boven de 1,5 uitkomt, is deze score achter de indicator vermeld.
Bron: CBS (bewerking Vrije Universiteit Amsterdam)

als in de rest van de MRA is de emissie van fijnstof hoog ten opzichte van het Nederlandse gemiddelde. De tevredenheid met het leven komt nagenoeg overeen met die van de rest van Nederland, evenals de ervaren sociale cohesie. Wel is er in Zaanstreek-Waterland vaker sprake van overgewicht en ook de ervaren gezondheid ligt iets lager dan het MRA-gemiddelde. De kwaliteit van het zwemwater is in de periode 2013-2023 achteruitgegaan en is slechter dan het Nederlandse en het MRA-gemiddelde. Figuur 1 laat zien hoe Zaanstreek-Waterland presteert op deze en andere brede welvaartsindicatoren.

De economie van Zaanstreek-Waterland

Net als in de andere deelregio's binnen de MRA, is de economie van Zaanstreek-Waterland na het coronajaar 2020, sterk hersteld. In 2023 zien we een tijdelijke economische krimp, waarbij de stijgende energieprijzen een rol gespeeld zullen hebben. Het arbeidsvolume en het aantal werkzame personen neemt juist toe, wat erop wijst dat deze personen met vertraging werk hebben gevonden als gevolg van de herstelgroei.

Figuur 2 De economie van Zaanstreek-Waterland laat voorzichtige groei zien in 2024

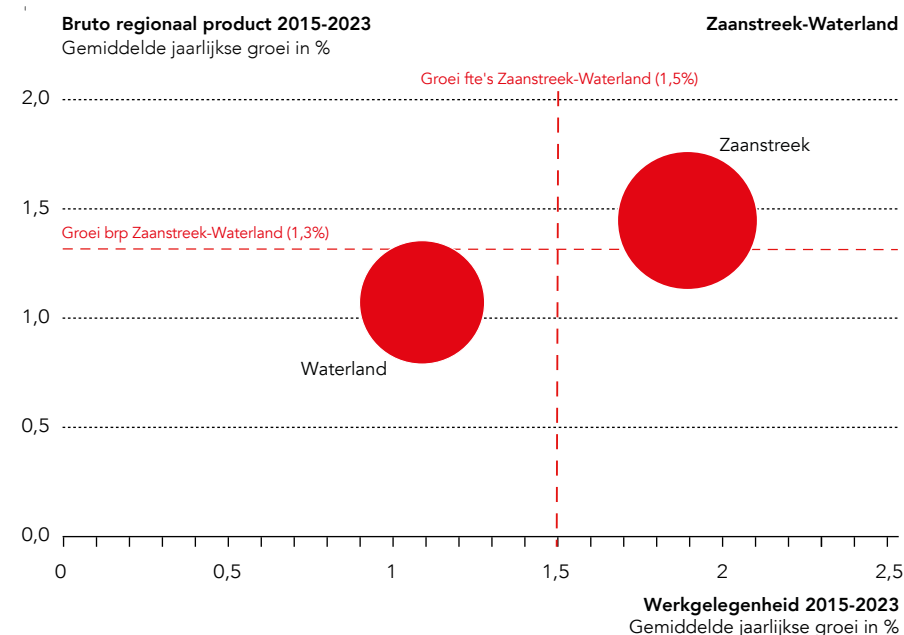

Bron: CBS (bewerking TNO)

Het jaar 2024 laat weer een voorzichtige groei zien van 0,2 procent. De Zaanstreek is sterk aangewezen op sectoren als de Industrie en Vervoer en opslag. De regio wordt gekenmerkt door een stabiele, relatief lage werkloosheid en een groter aandeel aan basis- en mbo-opgeleide personen ten opzichte van het gemiddelde van de MRA (tabel 1).

In omvang en groei is Zaanstreek groter dan Waterland, maar de verschillen zijn niet groot. In 2023 nam Zaanstreek 56 procent van de economische activiteit – in termen van brp – voor zijn rekening, en Waterland 44 procent (zie figuur 3). Over de periode 2015-2023 is de totale economie van Zaanstreek-Waterland gemiddeld jaarlijks met 1,3 procent gestegen, wat lager is dan het Nederlandse gemiddelde van 2 procent. Ook de werkgelegenheid nam in deze periode met gemiddeld 1,5 procent per jaar toe.

Figuur 3 Zaanstreek groeit sneller dan Waterland

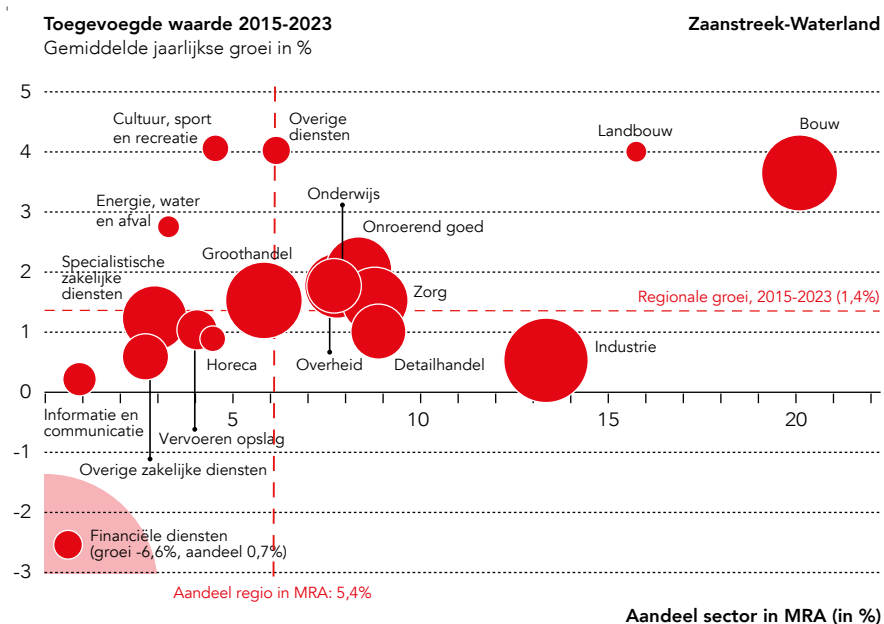
* Grootte van bol: omvang brp 2023

Bron: CBS (bewerking TNO)

Economische ontwikkeling per sector

De economie van Zaanstreek-Waterland drijft op meerdere sectoren die elkaar in grootte niet bijzonder veel ontlopen. Zo vindt 65 procent van de economische activiteit plaats in de sectoren Industrie, Groothandel, Bouwnijverheid, Zorg, Onroerend goed en Specialistische zakelijke diensten (figuur 4). Ieder van deze sectoren neemt 8 tot 13 procent van het gerealiseerde brp in de deelregio voor zijn rekening. Gezamenlijk zorgen zij voor ruim de helft van de werkgelegenheid in Zaanstreek-Waterland. Het grote aandeel van de sector Industrie komt doordat veel bedrijven in de Zaanstreek voedingsmiddelen (agro-foodindustrie) produceren. Ook de omvang van de sector Groothandel is hieraan gerelateerd. Met uitzondering van Financiële diensten, is er in alle sectoren sprake van groei, waarbij moet worden aangetekend dat de groei van de sector Industrie slechts 0,5 procent per jaar bedroeg in de

Figuur 4 Economie Zaanstreek-Waterland vooral gericht op agro-foodindustrie

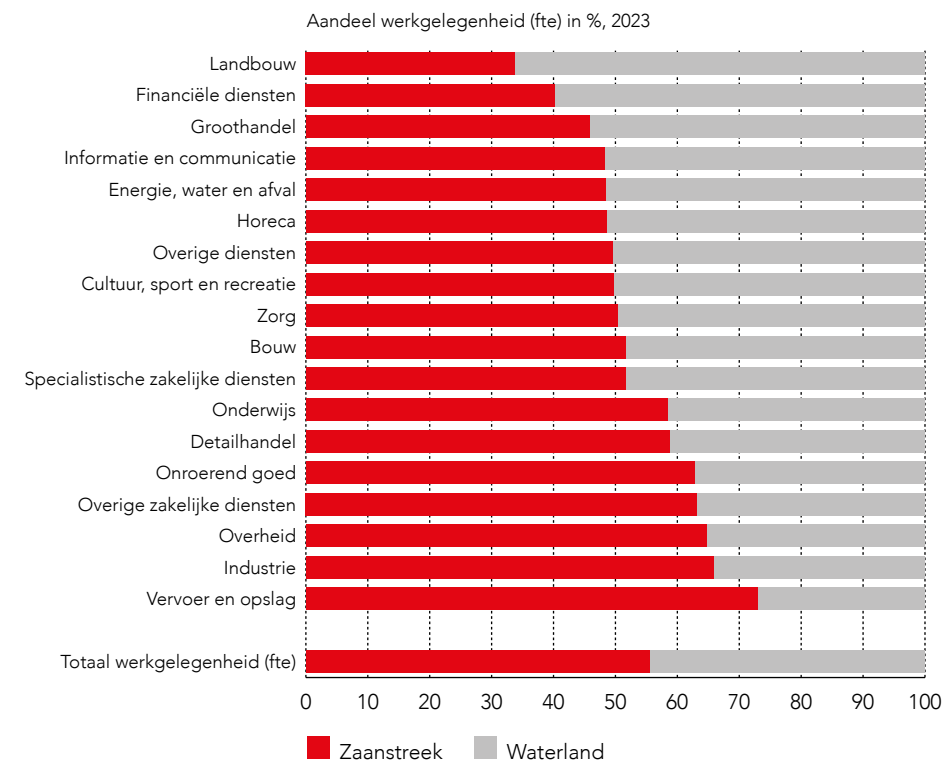

* De bolgrootte (omvang 2023) geeft uitsluitend de verhouding binnen de eigen regio weer. De omvang van de sectoren is zodoende niet vergelijkbaar met die van andere deelregio's.
Bron: CBS (bewerking TNO)

periode 2015-2023. In de vorige editie van de EVMRA is al gewezen op de rol van uitdagingen die de sector heeft waar het gaat om beschikbare ruimte voor wonen en bedrijvigheid en congestie van het energienetwerk. Tot slot: hoewel de landbouwsector relatief klein is, bevindt wel meer dan 15 procent van de landbouw in de MRA zich in Zaanstreek-Waterland. Dit omvat voornamelijk de agrarische gronden in Waterland.

De werkgelegenheid is in nagenoeg alle sectoren in de periode 2015-2023 gegroeid: gemiddeld met 1,5 procent (figuur 6). De werkgelegenheid in de Industrie groeide met minder dan 1 procent per

Figuur 5 Iets meer werkgelegenheid geconcentreerd in Zaanstreek

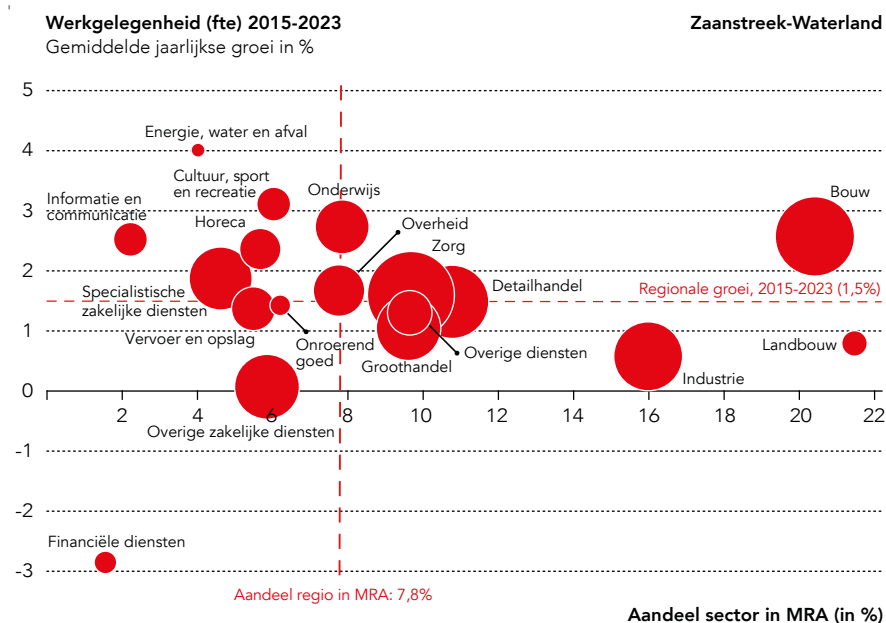

Bron: CBS (bewerking TNO)

jaar en reflecteert daarmee de bescheiden groei van de bedrijvigheid in deze voor de Zaanstreek zo belangrijke sector. De werkgelegenheid in de sector Bouw nam jaarlijks gemiddeld met 2,6 procent toe. Daarmee wordt ruim 20 procent van de werkgelegenheid in de bouwsector in de MRA, in Zaanstreek-Waterland gerealiseerd.

De verdeling van de werkgelegenheid over Zaanstreek en Waterland, is ongeveer gelijk: van de totale werkgelegenheid in Zaanstreek-Waterland bevond ongeveer 55 procent zich in de Zaanstreek. Wegens de aanwezigheid van de agro-foodindustrie in de Zaanstreek zijn de sectoren Vervoer en opslag en Industrie vooral daar oververtegenwoordigd. De werkgelegenheid in de Landbouw is vooral in Waterland te vinden, vanwege de aanwezigheid van veel agrarische gronden.

Figuur 6 Snelle groei in de bouw, onderwijs en cultuur, sport en recreatie

* De bolgrootte (omvang 2023) geeft uitsluitend de verhouding binnen de eigen regio weer. De omvang van de sectoren is zodoende niet vergelijkbaar met die van andere deelregio's.
Bron: CBS (bewerking TNO)

Forensen (woon-werkverkeer)

Van de totale beroepsbevolking in Zaanstreek-Waterland (188 duizend), werkt ongeveer de helft in de eigen regio (97 duizend). Er is een aanzienlijke pendelstroom naar Amsterdam (49 duizend personen) en naar Amstelland-Meerlanden (11 duizend). Personen die naar Zaanstreek-Waterland reizen om er te gaan werken, komen vooral uit Amsterdam (11 duizend) of uit Holland boven Amsterdam (14 duizend). Zaanstreek-Waterland kent een netto uitgaande pendelstroom van 51 duizend personen. Dit betekent dat er meer mensen de regio verlaten om te gaan werken, dan dat er mensen naar de regio toe reizen. In het geval van Zaanstreek-Waterland wordt dit vooral veroorzaakt door de omvangrijke pendel van inwoners van de regio richting Amsterdam.

Een kaartje met de grafische weergave van de pendelstromen van en naar Zaanstreek-Waterland is te vinden in hoofdstuk 4.

